

כב

מכתב שאלה בענין שהיית מצות מילה איזה שעות
ביום כרי לעשותה אחר כך בכוונה ושלמות
יתירה כדרך חסידים ואנשי מעשה, אם יש בזה
משום בטול דברי חז"ל דורזין מקדימן למצות.

צ"ה יום ד' לסדר אלה ראשי המטות לבני ישראל התרכ"ה פ"ק לובלין

לחיי יערוף טומם של ברכות מלא עומס שפעת שלמות
אלומות אלומות רב טוב ממגד שמים מעל ומאוצרות תהומות
חיים של ברכה חיים של חילוץ עצמות לראש כבוד ידיד נפשי
שארי בן דודי הרב הגאון הגדול המפורסם פאר הזמן ומופתו
המהולל במעלות ומדות חסודות גבוהות ורמות כקשית מרה
שמעון סופר גיי האבדק קראטא היו ויאריך ימים על ממשלתו
ברוב עוז ותעצומות.

אחר דרישת שלום כבוד שיב הגאון ניי ושרום כל אשר לו
וכל דשרן סמוכין עלוהי בראוי וכנימוס אחזה פניו למען שארינו
להשיבני בזה הסכם דעתו על שאלה אחת הנוגעת אלי בענין
איחור מצות מילה כאשר יראה טופס הדברים בהעתקה הצומה
פה ותשובתן של חכמי העיר דקהלתינו בצירוף איזה רבנים מאיזה
עיירות

עירות הסמוכות שנזדמנו אז לשעה בכאן וגוף הדבר הי' פשוט בעיני ממשטה של שמועה דוריון מקדימין למצות ולא אמר המצות דהם מקדימין להבין עצמן לקיום המצות וזהו עיקר זריות של זריות והסידים הראשונים שהיו 'שוהין' קודם התפלה שעה אחת כדי לכוון לבם למקום לא נזכר שהי' קודם שהגיע זמנה ולא בטלו בזה מצות זריון מקדימין דאית' גם בתפלה כי הזריות דהקדים להכנת והכשר מצוה היינו הקדמה למצוה ויש לי הוכחות לזה מהשמועה שם בפ"ק דפסחים וזולת זה אלא שאין רצוני להאריך כעת במשא ומתן לפני כת"ר שארי נ"י כי באמת גוף דבר זה מנהג פשוט במדינה זו מאז ומקדם אצל גאוני עולם כדושי' עליון וצוק"ל שהיו במדינתנו ואשר הם חיים עודנה היו ואם בדורות הראשונים היו צריכין שהיית השעה לתפלה לבד שעקרה עבודה שבלב האידנא שנתמעטו הלבבות אנו צריכין גם לפני כל המצות שהיו איזה זמן להבין את לבבינו לפניו ית' מקודם כי כולם צריכין כוונת הלב למקום וכמיש בפ"ה דנדרים עשה דברים לשם פעלן וגם בעינן הלימוד תנן פ"ב דאבות והתקן עצמך ללמוד תורה ושיהיו ההכנות להתקין עצמו הכל לפי מה שהוא אדם וכל חד לפום מה דמשער בלבו שימצא עצמו מכוון לעבודתו ית' ולאהבתו ויראתו כנודע למבקשי ה' דעיילו ונפשו בהשתדלות עבודת השי' באמת ותמים בכל לבבם ונפשם ומשגיתים על מעמקי הלב ועקלקלותיו להישירה ואין להאריך מזה לפני חכם שכמותו ירבו בישראל אשר נגלו לפניו כל תעלומות ואף כי בכתב רק לאשר ידעתי כי כת"ר הגני' באתרי' ומדינתו לא הורגל בכאלה והוא נהוג למול בבוקר כמנהגן של ישראל וכמצות זריון כפשוטו להקדים גוף מעשה המצוה עצמה ואני מבקש ממנו להסכים עמדי נגד מנהגו וגם לפי שלא ראה ולא שמע כזאת מאבותיו ואבותי מאורי ישראל וצוק"ל אמרתי לרמו קצת כי גם דרך העבודה של בעלי התורה והעבודה שבמדינות אלו לא נפלאה ולא רחוקה היא והכל לשם שמים ושניהם לא נתכוונו אלא לדבר אחד וללכת בדרך המיוחד לידבק ביחודו של עולם ית' ועמך כולם צדיקים כדדרש רבא בפ' מ"ש ויען קמו עתה עוררים שלא לשיש פה בקהלתנו בענין איחורי מצות מילה עד אחר חצות ומלעזים ומליזים אחרי על דבר זה ומרעישים הקרי' וכל כוונתם לקנטרני כנודע פ"ק שאין להם שום כוונה לשם שמים בזה הצעתי הדבר דרך שאלה לפני חכמים פה והשיבוני

השיבוני גם כן דהדבר פשוט על פי ההלכה שאין בזה ביטול מצות ויזין מקדימין כאשר יראה בדבריהם ולמען יסתמו פיות משטינינו ומקשרנינו אמרתי לכתוב הדבר ג"כ לגדולי הדור המפורסמים וע"כ הנני מציע ומעריך הדברים גם לפני כבוד שאר בשרי הרג נ"י ואבקשהו שיזכני גם הוא בחותמיו ובל ידו' לפניו למורה ולמעמסה להרחיב הדברים בפרי עמו כרוב חכמתו ובינתו לסתות פה בר עורר וטוען נגדי בדבר זה מעתה למען כבוד התורה והמצוה ולמען האמת והש"ס ואני תפלה להשי' שייחד לבנו לעבודתו ויזכנו שנשכים ונמצא ייחול לבנינו לאהבתו וליראתו ויאר עינינו בתורתו באמת כעתירת שאר בשרו בן דודו אוהבו הנאמן.

יהודא ליב איגר*

(בע"ס תורת אמת ואמרי אמת)

(*) אמר הסופר: זה לשונו של הה"ג הצדיק המפורסם ש"ב נכר דודי זקני מה"ו אברהם איגר ז"ל. בנו נמלא מקומו של הגה"ק מהר"ל ז"ל הנ"ל בשלחו לי שלשה כתובים הבאים כאחד מאביו ומרדכי הגה"ק מהרש"ם ז"ל ומד"ו גה"צ מה"ו שמואל בירנברג ז"ל: — ב"ה יום ד' פ' תשא תרע"ג. שלומים אלומים מגבוי מרומים להדר כבוד ש"ב אהובי ומיודעי ה"ה דרג הגאון המפורסם שלשלת יתסים ירא ה' מרבים כקש"ת מה"ו שלמה סופר שליט"א אבדק"ק בערענסאם — מכתבו מעש"ק העבר היום הגיעני ולעשות רצוני חסדתי והוספתי לחפש בין תכריך הכתבים שנשארו אצלי אחר פטירת כ"ק אאמ"ו קדוש ישראל זצוק"ל ומצאתי מכתב ערוך מאת כ"ק אאמ"ו זצוק"ל בתואר שאלה לכ"ק מר דודי הגאון הצדיק האבדק"ק קראקא תלה"ה בענין שהיית מצות מילה איזה שעות ביום כדי לעשותה מן המוכתר מדבנה דרבה לעת קיום המצות ותשובת דודי הגדול והגני לשלחם אליו כדי לצרפם למחבתת איגרות סופרים אשר ברצונו להוציא לאור עולם, עוד זה מצאתי בין הכתבים הנ"ל העתק אחד בכ"י ניס דמנוח הרב הגאון מו"ה ישראל זצ"ל ממכתב דודי זקני רבינו הגאון ר' שמואל בירנברג זצ"ל שה"י תתן כ"ק אדוני אבי זקני רבינו הגאון הקדוש רע"ק איגר זצוק"ל ע"ס אשר שאל שאל כצא כ"ק אאמ"ו זצוק"ל בהיות שוכה להיות סמוך על שלחן חתנו רבינו הגאון זצוק"ל במח ראה או ידע הרבה פגולו בקדוש ומרגלים בענינים הנגועים להלכה למעשה, או דגהגות טובות וראיתי ושש לב ס' עת לכל תמץ להגלות אחשבה כי נכון הוא מאוד לצרפו לאיגרות

הסופרים ובבן אחיש ולא אתמהמה משלוח הכתבים האלו ליד כת"ה והגני
ש"ב ידיו דגבבד את כת"ה באהבה דוש"ת
באהבת ידידות

אברדם בהרב הקדוש זצלה"ה *

נב מצאתי בין הבתנים מכתב ערוך מכ"ק מר אביו בן דודי זקני
דגאון הצדיק בעל ב"ס זצלה"ה כתוב אל כ"ק מר אבא קדוש ישראל זצלה"ה
ובחודאי אהובים וחביבים וערבים עליו דברות קדשו של מר אביו גאון
ישראל וקדושו וצוק"ל בראותו הוד והדר אותיותיו המהירות
ידיו דג"ל.

כג

תשובתו על השאלה הנ"ל כי אמנם אליבא דהלכתא
 מותר להשהות את המצוה כדי לעשותה אח"כ מן
 המובחר, אבל מנהג ישראל בכל תפוצות הגולה
 למול את בניהם בבוקר השכם מיד אחר תפלת
 שחרית וחזן ממעם דוויזין מקדימין עוד מאוסה
 היא הערלה וכל המקדים להסירה הרי זה משובח
 ולכן לא כל הרוצה יבא ויאמר מכוון כוונות
 אנכי להשהות המצוה על חנם כי זה לא הותר
 למי שכוונתו רצו"י ושהייתו היא רק כדי שיכוין
 את לבו למקום.

בעזרי קראקא יום א' ז' אב תרכ"ה לפ"ק
 המנחם ציון ובונה ירושלים יראה בנחמה בכסלים ישיב אורך
 ימים ושנות חיים להיה בן דודי הרב הוותיק מלא עתים עובד
 ה' בקדושה וטהרה בוצינא סדישא חסידא ופרישא עמו שרי'
 נהורא משים לילות כימים כחשכה כאורה כקשית ארי' שבחבורה
 מהי יודא ליב איגר נ"י

מב"ק קבלתי אתמול בשבת קודש והנני היום עט ממהר להשיב
 כאשר בקשה נפשו המהורה להסיר ממנו עקשות פה כל דובר
 סרה הן אמת ויציב ונכון שכל המשהה את המצוה כדי לעשותה
 מן המובחר הרי זה זריז ונשכר ולשבח הוא נזכר כמבואר היטב
 בתשובת תרומת הדשן סימן ל"ה ובתשובת חכם צבי סימן מ"ה
 הערה בראיות ברורות שאפילו אם כבר התחיל במצוה מניח
 אותה ומרחק אותה כדי לעשותה מן המובחר אעפ"י שיאחר
 המצוה בעל כרחו יעיין שם דלא כשבות יעקב ז"ל ועדיין יש
 מקום לבע"ה הדין לחלוק ולומר שאין הנדון שפנינו דומה להראי'
 כיון שיש לפני אבי הבן מוהלים מומחים זריזים ומקדימין מוכנים
 ועומדים בבוקר השכם לעשות גוף המצוה כתקונה מאן לימא לן
 לאחר המצוה שתעשה ע"י אדם גדול ותחבמוני כיון שגוף המצוה
 נעשית מן המובחר גם ע"י איש המוני ולדעת ר' יוסי במס' ע"ז
 כ"ז לא בעינן מילה דשמה ויכשר אפילו ערבי וגבעוני [יעיין
 בתשוב' חתם סופר סימן א' חלק י"ד בדיה ובחידושי למס' ע"ז]
 ועכ"פ יאמר הפלגאי מה בין גבר לגוברין כמוך כמוני והזריז הרי
 זה משובח בכל מצוה יע"י בחידושי רשבי"א מה שתירץ על קושי'
 התוס'

התוס' מס' שבת דף ק"ל ע"ב ד"ה שלא ברצון ר' אליעזר — מכשיב במצות מילה שמאוסה היא הערלה וכל מה שמקדים למעוטי תיפלה שפיר דמי תדע שהוצרך ר"ש ב"י לדרוש מעמי דקרא משום דהוי קשי' ל"י מאי טעם לא ציוה ה' אלקים לטוב לנו להסיר את הערלה המאוסה בצאתו מרחם אמו ותירץ שלא יהיו אביו ואמו עצבים ודי במה שאחרה התורה עד יום השמיני אבל ביום השמיני עצמו מנ"ל לאחר המצוה אם לעשות מצוה מן המובחר אין כאן רק מה שתעשה ע"י אדם גדול המוחזק לו לקדוש ופרוש שפי וא"ת הא גופא שתעשה המצוה ע"י גדול קדוש ה' מכובד הדור מצוה הוא והוי בכלל זה אלי ואנוהו מכשיב כשכוונתו מועלת לעשות גוף המצוה מן המובחר עליך להביא רא' היכן מצאנו בדברי חז"ל לאחר מצות מילה כמה שעות בשביל כך ולהשהות את הבן בערלה המאוסה עד שיציין עצמו האדם הגדול בציצים ופרחים סודות וכוונות וכי אלו הם ציצים המעכבים את המילה עד אחר חצות היום ומנהג ישראל תורה היא בכל תפוצות הגולה להכניס את בניהם לבריתו של אברהם אבינו מיד אחר תפילת השחרית ובק"ק מאטערסדארף ביום שיש בו ברית מילה משכימין קצת יותר מבשאר הימים וכל מנהגי ק"ק מאטערסדארף עפ"י ותיקין הדישי עליונין הגאון בעל פנים מאירות והגאון המקובל איש אלקים מה"ו גרשון חיות זצ"ל והגאון המקובל האלקי מו"ה ליב בן הגאון ר' שמואל חיים ישעי' זצ"ל והגאון הקדוש המקובל מו"ה בער חסיד זצ"ל בנו של הגאון מוהר"ש חסיד בע"ה המחבר ס' תוספות חדשים על גליון המשניות ואאמ"ו מאור הגולה זצ"ל זכותם יגן עלינו ואאמ"ו זצ"ל בעצמו ה' מוהל לרוב בנים הנולדים בקהלתו ק"ק מאטערסדארף ה' הוא משכים והם משכימים זריוס מקדימין למצוה זו ביותר ונלעיד מהאי טעמא דכתיבנא להקדים להסיר ערלה המאוסה במוקדם האפשרי שלולא שציותה התורה להמתין עד יום השמיני ה' ראוי להסירה מיד בצאתו מרחם אמו — מכל מקום אחרי רואי שבמדינה זו מדקדקין הרבה להדר אחר מוהל אדם גדול קדוש ופרוש הבא בסוד ה' כל היבא דאפשר אעפ"י שתאוחר המצוה כמה שעות יש לנו ללמוד זכות עליהם ולהביא רא"י לדבריהם ראה זה מצאתי במדרש רבה פ' נשא פ"שה י"א דפוס אמסטרדם דף ר"ב ע"ב משה מל ואהרן פורע ויהושע משקה עכ"ל יעיי"ש והוא מימרא דרבי שמעון בן יוחאי הרי מפורש שנעשית המצוה ע"י גדולי ישראל אעפ"י שבלי ספק היו נמצאים

נמצאים אומנין מוהלי הרבה שהרי שבט לוי מלו במצרים מימ
לא עשו אלא משה ואהרן הגדולים שבישראל אעפ"י שעייב נשתהו
הרבה בערלה המאוסה כמה שעות שמה שתעשה עיי גדולי ישראל
קדושי עליונין מעליותא בגוף המצוה היא כמובן לכל מבין ומשביל
שיצא הפסד שיהיה שיטה בשבר כוונת האדם הגדול היודע לבון
לבו רשמים להסיר ערלת הלב עם ערלת הבשר מימ לא כל
הרוצה למול את השם יבוא ויטול את העטרה לנפשו אמנם מע"כ
בז דודי המעוטר בעטרה זו מצדיקי וגדולי הדור וזכות אבותיו
מסייעתו לא תרפנה ידיו להחזיק בקדושתו מפני המלעיגים הדילה
הכיד הכותב בנחיצה רבה וחיותם באהבה רבה בן דודו.

הק' שמעון בהיג מהרמ"ם זצ"ל אב"ד דק"ק קראקא יעא"ס